

Lapinlahden kunta /
Lapinlahden ympäristölautakunta
Asematie 4
73100 Lapinlahti
kirjaamo@lapinlahti.fi

Viite: Dnro 55/2024

Lausunto Neste Markkinointi Oy:n Neste Truck Lapinlahti -jakelu- aseman ympäristölupahakemuksesta

Lapinlahden kunnan ympäristölautakunta on pyytänyt Siilinjärven ympäristöterveyspalveluilta Lapinlahden kunnan terveydensuojeluviranomaisen lausuntoa Neste Markkinointi Oy:n Neste Truck Lapinlahti -jakeluasemaa koskevasta ympäristölupahakemuksesta.

Neste Markkinointi Oy hakee 10 vuoden määräaikaista ympäristölupaa jatkaa Neste Truck Lapinlahti -jakeluaseman toimintaa. Neste Truck Lapinlahti -jakeluasema sijaitsee 1E luokan Haminamäki-Humppi pohjavesialueella (0840202) ja pohjaveden muodostumisalueella.

Lausunto on pyydetty antamaan 6.3.2024 mennessä.

Hakemuksesta poimittua

Neste Truck Lapinlahti -polttonesteiden jakeluasema sijaitsee Lapinlahden kunnassa, Matin ja Liisan Aseman yhteydessä kiinteistöllä 402-412-21-209, osoitteessa Kuopiontie 210, Lapinlahti. Neste Markkinointi Oy on harjoittanut polttonesteiden jakelutoimintaa kyseisellä paikalla vuodesta 1992.

Miehittämätön Neste Truck Lapinlahti polttonesteiden jakeluasema on raskaiden ja muiden hyötyajoneuvojen tankkauspiste, jossa polttonesteitä jaetaan korttiautomaatilla 24/7.

Jakeluasemalla on mittarikenttä jakelumittareineen ja katoksineen, täyttöpaikka sekä neljä maanalaista kaksoisvaippasäiliötä. Maanalaisista säiliöistä on kaksi 26 m³ säiliötä dieselille, yksi 10 m³ säiliö moottoripolttoöl-

jylle ja yksi 10 m³ säiliö urealle (Adblue). Polttonesteiden kokonaisvarastointimäärä on 62 m³ ja urean 10 m³. Adblue-säiliö on lisätty alueelle vuonna 2010.

Polttonesteiden jakeluasema sijaitsee 1E luokan Haminämäki-Humppi pohjavesialueella (0840202), pohjaveden muodostumisalueella. Haminämäki-Humppi pohjavesialueen keskellä sijaitsee Haminämäen pohjavedenottamo, jossa pohjavesi pumpataan yhdestä siiviläputkikaivosta. Pohjavedenottamosta on lupa ottaa vettä maksimissaan keskimäärin 2000 m³/vrk, keskimääräinen vedenotto on ollut n. 500 m³/vrk. Jakeluasema ei sijaitse vahvistetulla vedenottamon lähisuojavaovyöhykkeen alueella.

Poimintoja Geologian Tutkimuskeskuksen rakenneselvityksestä

Geologian Tutkimuskeskuksen tekemän Geologisen rakenneselvityksen (28.8.2017) *Haminämäki-Humpin pohjavesialueen geologinen rakenneselvitys ja pohjavesien virtausmallinnus Lapinlahdella* mukaan "Pohjavedenpinta alueella on korkeimmillaan pohjavesialueen etelä- ja keskiosissa laajoilla alueilla noin tasossa + 93 - 95 m mpy, josta se laskee pohjoista kohti lyhyellä matkalla tasolle noin +85 - 86 m mpy eli Onkiveden pinnan tasoon. Alueella muodostuvat pohjavedet purkautuvat pohjoisessa Kunnanrannan alueella Onkiveden Lapinlahteen sekä alueen keskiosissa Valkeisen kautta itään Savonjärveen. Alueen länsiosissa muodostuma rajautuu hienorakesiin sedimentteihin (hieta, hiesu) ja pohjavesien virtaus ja purkautuminen siihen suuntaan on heikkoa. Myöskään pohjavesivirtausta etelän suuntaan Onkiveden Pajulahteen (kaatopaikan/Paskosuon alueen kautta) ei voida osoittaa, joten pohjavesien päävirtaussuunta on tutkimusalueen eteläosasta kohti pohjoista."

Rakenneselvityksen yhteenvedossa sanotaan: Pohjaveden virtaus suuntautuu harjun pituussuunnassa aivan eteläosasta alkaen kohti pohjoista ja Lapinlahden taajamaa. Haminämäen ottamon kaivolle pohjavedet virtaavat pääasiassa etelän suunnasta sillä pohjoisen suunnasta virtausta ahdistaa joko kallio tai moreeniselänne, joka nousee pohjavesipinnan tuntumaan ja yläpuolelle. Eteläosassa Valkeisen, mikroautoradan ja VR:n montun alueella olevan korkeahkon kallioalueen tarkempi sijoittuminen ja asema suhteessa pohjavedenpintaan jäi hiukan avoimeksi ja se vaikuttaa pohjavesien virtaukseen etelän suunnasta vedenottamolle. Mikäli alueella on selkeä kalliokohouma, aiheuttaa se käytännössä sen, että pohjavesiä pääsee helpommin virtaamaan taimitarha-alueen suunnasta pohjoiseen vedenottamo kohti. Ajatusta tukee myös alueen havaintoputkista tehdyt torjunta-ainehavainnot ja se että pohjavedenottamon pumppausmäärien puolittaminen (noin 1000 -> 500 m³/d) on vähentänyt ottamon veden ja myös välialueen havaintoputkien torjunta-ainepitoisuuksia.

GTK:n rakenneselvityksessä tehtyjen virtausmallinnusten simulaatiotulosten mukaan Haminämäen pohjavedenottamon vedenoton imuvaikutus

ulottuu 490 m³/vrk otolla maksimissaan noin 850 metrin etäisyydelle ottamosta eteläkaakkoon Matin ja Liisan aseman pohjoispuolelle. Ottomäärällä 800 m³/vrk imuvaikutus (kaappausalue) ulottuu maksimissaan noin 1.2 kilometrin etäisyydelle ottamosta eteläkaakkoon Matin ja Liisan asemalle saakka ja 1000 m³/vrk ottomäärällä ottamon imuvaikutus ulottuu maksimissaan noin 1.5 kilometrin etäisyydelle ottamosta eteläkaakkoon motocross radalle ja sen eteläpuolisille soramonttalueille saakka sekä osin taimitarhan peltoalueen pohjoisitäreunamille saakka. Rakenneselvityksessä saatujen virtausmallinnustulosten mukaan pohjavedenpinnan tason yleinen vietto ja virtaussuunnat ovat Lapinlahden virtausmallinnusalueella kaikilla kolmella ottomäärällä simuloitaessa mallin kaakkoisosista (taimitarhan kaakkoispuoli) kohden luodetta ja Lapinlahtijärveä.

Poiminta Itä-Suomen vesioikeuden päätöksestä

Itä-Suomen vesioikeus on vahvistanut (päätös 20.5.1987 N:o 4/Ym I/87) Haminamäen pohjavedenottamolle suoja-alueet. Vesioikeuden päätöksen mukaan Honkaniemen ja Haminamäen pohjavedenottamoiden yhteisellä kaukosuojavyöhykkeellä on kiellettyä: "a) Ilman vesioikeuden lupaa - - sekä uusien huoltoasemien - - perustaminen. b) Uusien yli 10 m³:n öljysäiliöiden tai muiden pohjavedelle vaarallisten nesteiden säiliöiden perustaminen. c) - -. d) - -. e) Kemiallisten vesakontorjunta, väkilannoitteiden, torjunta-aineiden tai muiden vastaavien pohjavedelle vaarallisten aineiden varastointi ja käsittely muissa kuin tiiviillä lattialla varustetuissa katetuissa tiloissa tai vastaavalla tavalla suojattuna sekä --."

Terveydensuojeluviranomaisen lausunto

Neste Truck Lapinlahti -polttonesteiden jakeluasema sijaitsee 1E-luokan Haminämäki-Humppi pohjavesialueella (0840202), pohjaveden muodostumisalueella.

Haminämäki-Humppi pohjavesialueella sijaitsee yksi Lapinlahden kunnan alueelle vettä toimittavista pohjavedenottamoista, Haminamäen pohjavedenottamo. Neste Truck Lapinlahti -polttonesteiden jakeluasema sijaitsee vahvistetulla Honkaniemen ja Haminamäen pohjavedenottamoiden yhteisellä kaukosuojavyöhykkeellä. Haminamäen pohjavedenottamolta on matkaa eteläkaakossa sijaitsevalle Neste Truck Lapinlahti -polttonesteiden jakeluasemalle noin 1,2 kilometriä.

Kun tarkastellaan Geologian Tutkimuskeskuksen tekemässä rakenneselvityksessä esitettyjä vedenjohtavuusvyöhykkeitä, Neste Truck Lapinlahti -polttonesteiden jakeluasema sijaitsee erittäin hyvin vettä johtavalla vedenjohtavuusvyöhykkeellä.

Mahdollisessa onnettomuustapauksessa tai öljy- tai kemikaalivahingossa pienetkin maaperään päässeet haitta-ainepitoisuudet voivat päästä pohjaveteen ja siten tehdä pohjavedestä käyttökelvotonta.

Ihminen aistii vedestä jo erittäin pienen pitoisuuden polttoainetta, paljon pienemmän kuin sen terveyshaittaa aiheuttava pitoisuus on. Vähäinenkin määrä polttoainetta pohjavedessä, mikä aistitaan talousvedessä polttoaineen hajuna tai makuna, tekee talousvedestä käyttökelvotonta talousvetenä käytettäväksi.

Haminamäen pohjavedenottamolla on lupa ottaa vettä 2000 m³ vuorokaudessa, Vesioikeuden lupa N:o 61/Va/81, 1.10.1981. Haminamäen pohjavedenottamolta pumpattiin vettä vuonna 2023 keskimäärin 660 m³ vuorokaudessa. Haminamäen pohjavedenottamolla veden pumppausmäärää rajoitetaan laitoksen tarvitsemasta ottomäärästä ja pohjavedenottamon vedenottoluvassa määritetystä enimmäisottomäärästä pohjavedenottamon vedessä havaittujen torjunta-aineiden takia. Pohjaveden ottomäärää rajoitetaan, koska torjunta-ainepitoisuuksien on havaittu kasvavan vedenottamon pumppausmäärän noustessa. Pumppausmäärää rajoittamalla torjunta-aineiden pitoisuudet ovat pysyneet alhaisina, alle talousvedelle asetettujen laatuvaatimusten. Pohjavedessä havaitut torjunta-aineet ovat lähtöisin jo aikaa sitten toimintansa lopettaneelta taimitarhalta. Taimitarhalta on sijainnut Neste Truck Lapinlahti -polttonesteiden jakeluaseman etelä puolella.

Pohjavedelle haitallisten aineiden varastointi ja jakeluasematoiminta pohjavesialueella lisäävät aina riskiä pohjaveden laadun muutoksille.

Polttoneitejakelutoiminnan jatkaminen pohjavesialueella lisää riskiä haitallisten aineiden pääsyyllä maaperään ja pohjaveteen. Terveysturvallisuuden näkökulmasta tällaisia riskitekijöitä ei tule lisätä vedenhankinnan kannalta tärkeällä pohjavesialueella. Haminamäen pohjavedenottamon toiminnan turvaaminen myös tulevaisuudessa on tärkeää. Terveysturvallisuuden näkökulmasta ympäristölupaa Neste Truck Lapinlahti polttoaineiden ja urean varastoinnille ja jakelutoiminnan jatkamiselle ei tule myöntää vedenhankinnan kannalta tärkeällä Haminämäki-Humppi pohjavesialueella

Sirpa Hakkarainen
Ympäristöterveystarkastaja

Tiedoksi: Siilinjärven ympäristöterveyslautakunta
